

**Зовнішнє незалежне оцінювання 2017 року з української мови і літератури**  
**Схема оцінювання завдання відкритої форми з розгорнутою відповіддю (власного висловлення)**  
**з української мови**

58. Прочитайте наведений текст.

*Часто можна почути думку, що з грубою, невихованою особою варто говорити «її мовою», оскільки вона, мовляв, не розуміє іншої. Водночас багато хто вважає, що коли в стосунках із такими людьми ми почнемо грати за їхніми правилами, то вже нічим не відрізнятимемося від них.*

Викладіть Ваш погляд на проблему:

*Як варто чинити, зіткнувшись із невихованістю, непорядністю іншої людини?*

Сформулюйте тезу, наведіть два-три переконливі аргументи, що найкраще підтвердять Вашу думку. Проілюструйте Ваші міркування посиланнями на приклади з художньої літератури чи інших видів мистецтва (зазначте автора й назву твору, укажіть на проблему, порушену митцем, художній образ, через який проблему розкрито, наведіть цитату з твору тощо), історичними фактами або випадками з життя. Не переказуйте змісту художнього твору, не давайте повної характеристики образів. Сформулюйте висновки.

Зміст власного висловлення оцінюють за шістьма критеріями, як показано в таблиці 1.

Таблиця 1

| Критерій  | Змістовий вияв і композиційне оформлення критерію   | Бали                           |
|---|---|--------------------------------|
| <p align="center"><b>1.</b><br/><b>Теза</b></p> | <p>Учасник формулює тезу, яка репрезентує його власну позицію.</p> <p>Учасник висловлюється в один із таких способів:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– чітко окреслює те, яким чином треба діяти, коли трапляється зіткнутися з невихованою, непорядною людиною, зазначаючи, що з такою особою варто спробувати спілкуватися в конструктивному ключі, шукати способів позитивно вплинути на неї, переконати її в перевагах міжособистісної взаємодії, що заснована на принципах порядності, поваги, тактовності, доносячи до цієї особи думку, що тільки за цих умов можна досягти взаєморозуміння, знайти компроміс тощо;</li> <li>– однозначно стверджує, що з невихованими, непорядними людьми варто говорити «їхньою мовою», оскільки такі особи найчастіше розуміють тільки мову сили, грубості, тиску й будь-який інший спосіб впливу на них, зокрема позитивного характеру, не буде ефективним, не дасть бажаного результату;</li> </ul> | <p align="center"><b>2</b></p> |

|  |  |          |
|--|--|----------|
|  | <p>– зазначає, що характер спілкування з невихованими людьми залежить від багатьох факторів (статус співрозмовників, умови комунікації, зацікавленості співрозмовників одне в одному тощо), унаслідок чого в кожній конкретній ситуації варто обирати найбільш відповідну стратегію комунікації й взаємодії, зважаючи на ці фактори, тобто учасник займає позицію, що можна діяти «і так, і так залежно від ситуації».</p> <p><b>Орієнтовні опорні слова:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- <i>особа, людина, учасники комунікації, співрозмовник; нахаба, грубіян, нікчема; соціум, суспільство;</i></li> <li>- <i>міжособистісні стосунки, ставлення до інших, взаємини; комунікація, спілкування; стратегії й тактики комунікації;</i></li> <li>- <i>«правила гри»; поведінка; виховання, етикет;</i></li> <li>- <i>невихованість, непорядність, грубість, нечемність, образливість, брутальність, нахабність, підступність, підлість та под. / порядність, вихованість, повага одне одного, увічливість, тактовність, щирість та под.;</i></li> <li>- <i>(не) уподібнюватися, (не) ставати схожим, (не) бути на одному рівні, (не) опускатися до; бути вищим, бути взірцем; намагатися показати, переконати, подолати;</i></li> <li>- <i>шукати компроміс, консенсус, досягати взаєморозуміння; говорити однією мовою; іти на конфлікт; справляти виховний вплив, перевиховувати; робити вибір;</i></li> <li>- <i>гармонія, порозуміння, взаємоповага; конфлікт, розбрат</i></li> </ul> |          |
|  | <p>У роботі немає вправного формулювання тези, але є речення та ключові слова, що доносять власний погляд учасника на обговорювану проблему.</p> <p>Учасник пише лише про те, що в нашому суспільстві багато невихованих, непорядних людей і що з ними складно знайти спільну мову, однак не пояснює, яким чином необхідно взаємодіяти з ними.</p> <p>Учасник пише лише про необхідність вихованості в спілкуванні й порядності в міжособистісній взаємодії, не даючи чіткої відповіді на питання про те, як варто діяти в разі виникнення необхідності спілкування / взаємодії з невихованими, непорядними людьми.</p> <p>Учасник пише про труднощі спілкування з невихованими, непорядними людьми і про радість спілкування з чемними, позитивними людьми, однак не прояснює стратегії своєї поведінки в ситуації комунікації й взаємодії з нахабами.</p> <p>Учасник лише повторює фрази з формулювання теми, не висловлюючи власної позиції</p>   | <b>1</b> |
|  | <p>Учасник не формулює тези. Зміст висловлення свідчить про відсутність власної позиції щодо порушеної проблеми й несформованість того чи іншого погляду на неї.</p> <p>Учасник формулює тезу, яка не відповідає запропонованій темі</p>   | <b>0</b> |

|  |  |          |
|--|--|----------|
| <b>2.<br/>Аргументи</b>  | Учасник розвиває свою думку, наводячи принаймні два доречні й переконливі аргументи (докази, підстави для обґрунтування, підтвердження висловленої тези), які пов'язують тезу з прикладами   | <b>2</b> |
|  | Учасник наводить принаймні один доречний аргумент (доказ, підставу для обґрунтування, підтвердження висловленої тези).<br>Аргументи дублюють один одного, тобто другий аргумент перефразовує зміст першого.<br>Один з аргументів не є доречним стосовно сформульованої тези  | <b>1</b> |
|  | Учасник не наводить жодного аргументу для обґрунтування тези або наведені аргументи не є доречними   | <b>0</b> |
| <b>3а.<br/>Приклад із літератури чи інших видів мистецтва</b>        | Аргументи підкріплено, проілюстровано принаймні одним розгорнутим, добре поясненим прикладом з художньої літератури чи інших видів мистецтва. Указано проблему, порушену у творі, художній образ, через який проблему розкрито, назву й автора твору. У творах з інших видів мистецтва тестований може не вказувати автора.<br>Ілюстрація логічно вписується в розвиток доведення, показуючи розуміння учасником того, як його міркування стосовно шляхів розв'язання певної проблеми виявляються, підтверджуються в мистецькому творі   | <b>2</b> |
|  | Немає мотивації наведення прикладу; приклад не конкретизований через художній образ; у прикладі є фактичні помилки   | <b>1</b> |
|  | Прикладу з літератури чи інших видів мистецтва немає або він не є доречним   | <b>0</b> |
| <b>3б.<br/>Приклад, що є історичним фактом або випадком із життя</b> | Учасник наводить принаймні один доречний приклад або з історії, або із суспільно-політичного життя, або з власного життя.<br>Ілюстрація логічно вписується в розвиток доведення, показуючи розуміння учасником того, як його міркування стосовно шляхів розв'язання певної проблеми виявляються, підтверджуються в особистому житті конкретних людей або в суспільному минулому чи нинішньому житті.<br>Учасник може покликатися на факти з біографії митців, які стосуються їхнього суспільно-політичного життя   | <b>2</b> |
|  | Немає мотивації наведення прикладу; приклад не конкретизований; у прикладі є фактичні помилки  | <b>1</b> |
|  | Прикладу з історії, суспільно-політичного чи власного життя немає або він не є доречним  | <b>0</b> |
| <b>4.<br/>Логічність, послідовність</b>                              | Висловлення демонструє зосередженість на обговорюваній проблемі, цілісний, послідовний і несуперечливий розвиток думки (логічність і послідовність викладу). Заявлена теза послідовно доводиться. Учасник постійно тримає порушену ним проблему у фокусі своєї уваги, не відступаючи вбік.<br>Учасник висловлює думки в певній послідовності, відбирає лексичний матеріал і мовленнєві засоби відповідно до теми й ситуації міркування, використовує різноманітні синтаксичні конструкції.<br>Текстові властива зв'язність, що простежується і на рівні розгортання думки, і на рівні правильного й доречного використання спеціальних засобів зв'язку.<br>Учасник структурує роботу за абзацами | <b>2</b> |

|                        |   |          |
|------------------------|---|----------|
|                        | Учасник відволікається від обговорюваної проблеми.<br>У роботі є порушення логічності, цілісності, послідовності й несуперечливості розвитку думки.<br>Учасник не структурує роботу за абзацами   | <b>1</b> |
|                        | Логіки викладу, цілісності, послідовності й несуперечливості розвитку думки немає   | <b>0</b> |
| <b>5.<br/>Висновок</b> | Наприкінці власного висловлення учасник робить підсумок зі свого доведення, указуючи на те, яку домінуючу думку (позицію) він урешті тримав у полі зору, коли наводив аргументи й приклади.<br>Висновок відповідає запропонованій темі й органічно впливає зі сформульованої тези, аргументів і прикладів.<br>Висновок розташований наприкінці роботи | <b>2</b> |
|                        | Висновок лише частково відповідає тезі або не пов'язаний з аргументами та прикладами  | <b>1</b> |
|                        | Висновку немає; висновок не відповідає сформульованій у власному висловленні тезі; висновок не пов'язаний з аргументами та прикладами   | <b>0</b> |

Мовне оформлення власного висловлення оцінюють за двома критеріями (**6а** та **6б**), як показано в таблицях 2 і 3.

Таблиця 2

| Критерій                                    | Кількість помилок | Бали     |
|---|-------------------|----------|
| <b>6а.<br/>Орфографія та<br/>пунктуація</b> | 0–1               | <b>4</b> |
|   | 2–6               | <b>3</b> |
|   | 7–11              | <b>2</b> |
|   | 12–16             | <b>1</b> |
|   | 17 і більше       | <b>0</b> |

Таблиця 3

| Критерій  | Кількість помилок | Бали     |
|---|-------------------|----------|
| <b>6б.<br/>Лексика,<br/>граматика та<br/>стилістика</b> | 0–1               | <b>4</b> |
|   | 2–4               | <b>3</b> |
|   | 5–7               | <b>2</b> |
|   | 8–10              | <b>1</b> |
|   | 11 і більше       | <b>0</b> |

Під час оцінювання орфографічної й пунктуаційної нормативності роботи **2 (дві) негрубі** помилки рахують як **1 (одну) грубу**. До негрубих зараховують такі помилки:

- у написанні великої літери в складних власних назвах;
- у випадках написання разом і окремо префіксів у прислівниках, утворених від іменників з прийменниками;
- у випадках нерозрізнення **не/ні** (*не хто інший / ніхто інший ...*);
- у випадках, коли замість одного розділового знака поставлений інший;
- у пропуску одного зі сполучуваних розділових знаків або в порушенні їхньої послідовності.

Негрубу орфографічну й негрубу пунктуаційну помилки **НЕ СУМУЮТЬ** і **НЕ ЗАРАХОВУЮТЬ** як **1 (одну) грубу**.

Систематичне порушення норм милозвучності (**3 (три) і більше** випадків порушення на одне з правил: *у–в, і–й–та*) рахують як **1 (одну)** орфографічну помилку.

Відсутність крапки в кінці речення рахують як пунктуаційну помилку тільки один раз.

Порушення норм написання псевдонімів вважають орфографічною помилкою. Орфографічною помилкою **НЕ** є скорочення імен та імен по батькові в написанні псевдонімів, частиною яких є справжнє прізвище або ім'я митця, наприклад, І. С. Нечуй-Левицький або Г. Квітка-Основ'яненко, П. Мирний, М. Хвильовий. В інших випадках такі скорочення є орфографічною помилкою, наприклад, Л. Українка, О. Вишня.

Несловесні записи (цифри, піктограми тощо) не враховують у кількість слів.

Ухвалено на засіданні предметної фахової комісії з української мови при Українському центрі оцінювання якості освіти

25 травня 2017 р.